

ارزیابی کتاب آموزش زبان انگلیسی پایه اول دوره‌ی متوسطه‌ی اول: «پراسپکت یک»

محمد احمدی صفا* شادی دنیایی** شیلان سهرابی***
مجتبی فراهانی**** دایان خاسمی***** الهه ساعدپناه*****

چکیده

هدف تحقیق حاضر ارزیابی کتاب آموزش زبان انگلیسی پایه‌ی اول دوره‌ی متوسطه‌ی اول (هفتم)، پراسپکت یک، می‌باشد که در سالهای اخیر توسط وزارت آموزش و پرورش ایران طراحی و مورد استفاده قرار گرفته است. بدین منظور، پرسشنامه‌ای محقق ساخته طراحی و بر اساس اطلاعات حاصل از اجرای آزمایشی، روایی و پایایی پرسشنامه با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی و آزمون آلفای کرانباخ مورد تأیید قرار گرفت. نتایج شاخص کفایت نمونه، تست بارتلت، و نیز آلفای کرانباخ (۰/۹۶) حاکی از آن بود که پرسشنامه مذکور از روایی مناسب و پایایی بالایی برخوردار است. شرکت کنندگان اصلی این پژوهش شامل ۱۸۸ معلم زبان انگلیسی در دوره‌ی اول متوسطه بودند که براساس نمونه‌گیری در دسترس از هفت استان کشور انتخاب شدند. همچنین ۱۴۶ نفر از معلمان مورد مصاحبه‌ای نیمه ساختاریافته قرار گرفتند. نتایج پژوهش حاکی از آن بود که معلمان از (الف) طرح و قالب ظاهری کتاب، (ب) فعالیت‌ها و تمرین‌های کتاب (ج) محتوای کتاب به لحاظ ایجاد توازن میان چهار مهارت زبانی (د) عملکرد مطالب کمک درسی و راهنمای معلم (ه) دستور زبان، واژگان و انواع نقشهای زبانی و بالاخره (ه) ارائه‌ی روش تدریس مناسب، رضایت لازم را ندارند.

کلیدواژه‌ها: ارزیابی مواد درسی، پراسپکت یک، معلمان زبان انگلیسی به عنوان زبان خارجی، ایران.

*دانشیار گروه زبان انگلیسی، دانشگاه بوعلی سینا همدان. (نویسنده مسئول) ahmadisafa@gmail.com
**دانشجوی کارشناسی ارشد آموزش زبان انگلیسی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان. shadidonyaie@yahoo.com
***دانشجوی کارشناسی ارشد آموزش زبان انگلیسی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان. sheila.sohrabi1366@gmail.com
****دانشجوی کارشناسی ارشد آموزش زبان انگلیسی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان. mfarahani1368@gmail.com
*****دانشجوی کارشناسی ارشد آموزش زبان انگلیسی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان. dayan.khassemy92@gmail.com
*****دانشجوی کارشناسی ارشد آموزش زبان انگلیسی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان. goddess.saed@gmail.com
تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۴/۱۰، تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۶/۲

۱. مقدمه

موفقیت در آموزش و یادگیری زبان خارجی علاوه بر عملکرد دانش‌آموزان و معلمان، تا حد بسیار زیادی به کتب درسی بستگی دارد، چرا که از این طریق چهارچوبی برای فعالیتهای آموزشی و یادگیری فراهم می‌گردد و بخش زیادی از آنچه که در کلاس درس اتفاق می‌افتد، تعیین می‌شود (بیرد، ۲۰۰۱). در همین راستا، در همین راستا، ریچاردز (۲۰۰۱) معتقد است که کتاب‌های درسی در برنامه‌های آموزش زبان عنصری کلیدی محسوب می‌شوند چرا که علاوه بر آموزه‌های مدرس، کتاب‌ها منبع اصلی ارتباط با زبان دوم هستند و در مواردی که مدرس بی‌تجربه است، کتاب‌های درسی می‌توانند نقش تعلیمی ایفا نموده و چگونگی برنامه‌ریزی و تدریس دروس را به آنها آموزش می‌دهد. بکارگیری یک کتاب درسی در یک محیط آموزشی، باید با انتخابی منطقی نیز همراه باشد و از جمله پیش‌نیازهای انتخاب هر کتاب، ارزیابی آن است که با هدف سنجش میزان تأثیر آن در فرآیند آموزش و یادگیری صورت می‌گیرد (مک‌دوننا و شو، ۲۰۰۳). علیرغم اهمیت و نقش بسزایی که ارزیابی کتب درسی در فرآیند انتخاب کتاب‌ها برای دوره‌های آموزش زبان ایفا می‌کند، این مهم تا حد زیادی نادیده گرفته شده است (مک‌گراس، ۲۰۰۲).

از سوی دیگر، اتلوسکی (۲۰۰۳) معتقد است در یادگیری زبان به عنوان زبان دوم، معلم و کتب درسی از عوامل مهم آموزش زبان به حساب می‌آیند و از آنجایی که کتب درسی منابع اصلی آموزش زبان در اینگونه بافت‌ها می‌باشند، جامعیت این منابع باید به اندازه‌ای باشد که نیازهای مختلف زبان‌آموزان را پاسخ دهند. نیازهای مختلف و متنوعی که می‌بایست در ارزیابی این کتاب‌ها در اولویت قرار گرفته و مورد توجه قرار گیرند (لیتر، ۲۰۰۵). این نیازهای گسترده را می‌توان در سایه‌ی نیازهای آموزشی دنیای مدرن که در آن نیاز به برقراری ارتباطات به زبان انگلیسی در عرصه‌ی بین‌المللی تقریباً توسط تمام افراد حس می‌شود، هر چه بیشتر شناخت. در چنین شرایطی هدف نهایی کتاب‌های آموزش زبان توانمندسازی دانش‌آموزان در نیل به این مهم می‌باشد.

چنین به نظر می‌رسد که وزارت آموزش و پرورش ایران تمهیدی جدی در خصوص نیازهای ارتباطی دانش‌آموزان نداشته و طی سال‌های متمادی از کتاب‌هایی در سیستم آموزشی خود استفاده کرده است که از نظر روش آموزش زبان منسوخ بوده و زبان‌آموزان را منفعل بار آورده است، در نتیجه به تازگی و به منظور جبران این نقص،

مجموعه کتاب‌های پراسپکت برای تدریس در دوره‌ی متوسطه تهیه و تدوین شده است (نصرتی و جانفشان، ۲۰۱۴). از آنجاییکه این مجموعه جهت استفاده در ابعاد ملی تهیه و تدوین گردیده است، نظرات معلمان که تجربه‌ی تدریس این کتاب را دارند، در ارزیابی کارایی و اثربخشی این مجموعه در پرورش دانش‌آموزانی مسلط به زبان انگلیسی می‌تواند بسیار مؤثر باشد و از آنجاییکه اغلب مطالعات سالهای اخیر که با هدف ارزیابی کتاب‌های پراسپکت انجام شده است (به عنوان مثال، درخشان و احمدی، ۲۰۱۴) با دامنه و گستره‌ی نسبتاً محدود انجام یافته اند مطالعه و ارزیابی این اثر در سطحی ملی و گسترده می‌تواند نمای روشنتری از ویژگیها و ابعاد مختلف این اثر ارائه نماید.

بر این اساس مطالعه حاضر سعی بر آن دارد تا اولین کتاب این مجموعه یعنی پراسپکت یک را که در پایه‌ی اول دوره‌ی متوسطه‌ی اول تدریس می‌شود از دیدگاه معلمان زبان انگلیسی ارزیابی نماید؛ در این راستا و در جهت افزایش پایایی هر چه بیشتر اطلاعات و نتایج حاصل، تلاش محققان برآن بوده است تا جمع‌آوری اطلاعات - تا حد امکان - از استانهای مختلف کشور، صورت پذیرد.

۲. مروری بر پیشینه تحقیق

۲-۱. چارچوب نظری

با پیدایش پدیده‌ی جهانی شدن و سلطه‌ی زبان انگلیسی بر زبان‌های دیگر در سال‌های اخیر، یادگیری این زبان و توانایی برقراری ارتباط با سایر افراد به زبان انگلیسی یک الزام و نیاز به شمار می‌رود (پیشقدم و ناجی میدانی، ۲۰۱۲). پاسخ مناسب به این نیاز مستلزم وجود شرایط مناسب و امکاناتی نظیر کلاس‌های آموزشی با کیفیت، معلمان کارآمد و البته کتاب‌های درسی مناسب است که یکی از مهم‌ترین منابع مورد نیاز در فراگیری زبان می‌باشند.

اهمیت کتاب‌های درسی در آموزش و یادگیری زبان بر کسی پوشیده نیست و بسیاری از نظریه‌پردازان مانند الرایت (۱۹۸۱)، کانینگورث (۱۹۹۵)، شلدن (۱۹۸۸)، ریچاردز (۲۰۰۱)، لیتل جان (۱۹۹۸)، و ار (۱۹۹۶) به بحث و ارائه‌ی دیدگاه‌های خود در زمینه‌ی اهمیت انکارناپذیر کتاب‌های درسی پرداخته‌اند. به عنوان مثال، رزمجو (۲۰۰۷) ابراز می‌دارد که کتابهای درسی بخش عمده‌ای از داده‌های زبانی را در اختیار زبان‌آموز قرار می‌دهد. این مطلب مخصوصاً در موقعیت‌هایی صدق می‌کند که زبان

انگلیسی به عنوان یک زبان خارجی تلقی می‌گردد؛ چرا که زبان آموزان در اینگونه موقعیت‌ها (مانند ایران) ارتباط مستقیم کمتر و یا هیچگونه ارتباط مستقیمی با دیگر منابع زبانی ندارند.

به علاوه، نیاز به ارزیابی مطالب درسی، واقعیتی کاملاً آشکار است تا جایی که بدون ارزیابی مطالب درسی، فرآیند تهیه و تدوین مطالب درسی و ارتقای مداوم کیفیت مطالب درسی راه به جایی نخواهد برد. ریمانی نیکو و سلیمانی (۲۰۱۴) بر این باورند که یکی از دلایل ضرورت انجام ارزیابی همیشگی مطالب درسی، وجود گستره‌ی وسیعی از کتاب‌های درسی انگلیسی است که انتخاب یک کتاب درسی را مبدل به امری مشکل کرده است. از اینرو، برای انتخاب بهترین کتاب‌های درسی موجود در بازار، متخصصان ذی‌ربط باید دائماً مشغول تحلیل و ارزیابی کتب مختلف باشند.

رزمجو (۲۰۰۷) اظهار می‌کند که در سه دهه‌ی اخیر مدل‌های مختلفی برای ارزیابی کتب درسی ارائه شده‌اند تا کتاب‌های درسی انگلیسی را که هم برای دانش آموزان انگلیسی به عنوان زبان خارجی و هم برای دانش آموزان انگلیسی به عنوان زبان دوم تدوین شده است، ارزیابی کنند. از میان این مدل‌ها، وی مدل‌های توکر (۱۹۷۵)، شلدن (۱۹۸۸)، ار (۱۹۹۶) و لیتل جان (۱۹۹۸) را نام می‌برد. یکی از این مدل‌ها، مدل کانینگورث (۱۹۹۵) است؛ وی بر این باور است که سه مدل مختلف ارزیابی مواد آموزشی وجود دارد. مدل ارزیابی «قبل از استفاده»، مدل ارزیابی «در حین استفاده» و مدل ارزیابی «پس از استفاده» است که بترتیب عملکرد و کاربرد آینده‌ی کتب درسی، کتب در حین استفاده شدن؛ و کتبی که سابقاً در بافت‌های مختلف مورد استفاده قرار گرفته‌اند را برای استفاده در یک سیستم آموزشی مورد موشکافی قرار می‌دهد.

پیشرفت‌گرایی که "ارجحیت و تأثیر گذارتر بودن یادگیری پویا نسبت به یادگیری منفعل" معنا شده است (هونگ و ملیندا، ۲۰۱۱ ذکر شده در جانفشان و نصرتی، ۲۰۱۴، ص. ۱۰۱) و تمایل به آن در حوزه آموزش، فشاری بر دوش متولیان آموزشی گذاشت تا روش‌های آموزشی خود را تغییر دهند که حوزه‌ی آموزش زبان نیز از این تغییرات مستثنی نبود (سویگن و سندرا، ۲۰۰۰، ذکر شده در جانفشان و نصرتی، ۲۰۱۴). پر واضح است که همزمان با تغییر رویکرد و شیوه‌ی تدریس زبان، نوع، محتوا و هدف کتاب‌های درسی نیز ممکن است تغییر کنند. با ظهور رویکرد ارتباطی در حوزه‌ی آموزش زبان، کتاب‌های تدوین‌شده برای دانش‌آموزان انگلیسی به عنوان زبان خارجی یا به عنوان زبان دوم، رنگ و روی ارتباطی تری گرفته است. نمونه‌ی بارز این

دیدگاه جدید در بافت ایران، تدوین مجموعه کتاب‌های آموزش زبان انگلیسی تحت عنوان «پراسپکت» برای تدریس در مقاطع متوسطه‌ی اول و دوم می‌باشد که به عنوان جایگزینی برای کتاب‌های دستوری محور گذشته در نظر گرفته شده است تا توانش - ارتباطی دانش‌آموزان را پرورش دهد.

۲-۲. یافته‌های تحقیقات پیشین

در موقعیت‌هایی که کمبود معلم با تجربه و آموزش دیده حس می‌شود، موفقیت در آموزش و یادگیری زبان خارجی تا حد زیادی به کتاب‌های درسی وابسته می‌گردد. باید از هر کتاب درسی به نحو صحیحی استفاده شود؛ چرا که کتاب به تنهایی نمی‌تواند تمام نیازهای محیط‌های یادگیری مختلف را بطور یکسان برآورده کند (ویلیامز، ۱۹۸۳). به منظور جبران چنین نواقصی و با هدف افزایش کیفیت تدریس زبان در محیط‌های مختلف آموزشی، کتاب‌های درسی ارزیابی می‌شوند. مطالعات زیادی در زمینه‌ی ارزیابی کتاب‌های مختلف درسی در ایران و خارج از ایران انجام شده است که برخی از این مطالعات در ادامه بیان می‌گردد.

کیا احمدی و عرب مفرد (۲۰۱۵) با استفاده از مدل ارزیابی هوش چندگانه بوتلو (۲۰۰۳) به بررسی هوش‌های چندگانه‌ی گاردنر در کتاب زبان انگلیسی پایه‌ی اول متوسطه (پراسپکت یک) پرداختند. بدین منظور، ۱۳۳ دانش‌آموز کلاس اول راهنمایی از مدارس دولتی، خصوصی، و تیزهوشان در شهرهای مختلف انتخاب شدند. نتایج نشان داد که هوش‌های چندگانه غالب در کتاب پراسپکت ۱ از دیدگاه دانش‌آموزان به این ترتیب بود: هوش کلامی‌زبانی، هوش دیداری، هوش‌های برون فردی و جسمی - حرکتی، هوش‌های منطقی و موسیقی و هوش طبیعت‌گرا.

طی بررسی دیگری توسط احمدی و درخشان (۲۰۱۴) کتاب پراسپکت ۱ از دیدگاه معلم‌ها ارزیابی شد. شرکت‌کنندگان در این تحقیق معلم‌های زبان انگلیسی سال اول متوسطه بودند که در شهرهای مختلف تدریس میکردند. به منظور یافتن نقاط ضعف و قوت این کتاب، از مصاحبه استفاده شد و نتایج نشان داد که اکثر معلم‌ها برداشت مثبتی از کتاب داشته و معتقد بودند که این کتاب تمرکز بیشتری بر چهار مهارت زبانی مخصوصاً مهارت گفتاری و شنیداری دارد. همچنین، معلم‌ها از کتاب راهنمای تدریس کتاب مذکور رضایت داشته و آن را در تدریس مفید و مؤثر دانستند. از نظر معلمان نقاط قوت کتاب شامل «تاکید بر رویکرد ارتباطی»، «گنجاندن هر چهار

مهارت زبانی» و «توجه به نیازهای دانش‌آموزان» بود. نقاط ضعف این کتاب نیز «هماهنگ نبودن ترتیب حروف الفبای انگلیسی و آموزش سه حرف در هر درس»، «زمان محدود اختصاص یافته به کتاب در برنامه‌ی آموزشی» و «توجه کمتر به مهارت‌های نوشتاری و خوانشی» بیان گردید. همچنین شرکت‌کنندگان در تحقیق معتقد بودند که در کتاب‌های پیشین، به نیازها و خواسته‌های دانش‌آموزان کمتر توجه شده بود. در تحقیقی دیگر بمانی و جهانگرد (۲۰۱۴) کتاب پراسپکت ۱ را از دیدگاه ۱۰۲ معلم مورد بررسی قرار دادند. بدین منظور، از مدل ارزیابی لیدز (۲۰۰۵) در این تحقیق استفاده شد و یافته‌ها نشان داد که معلمان شرکت‌کننده در این تحقیق رضایت نسبی از این کتاب دارند. همچنین، نتایج نشان داد که این کتاب، بر خلاف کتاب‌های زبان انگلیسی پیشین، دانش‌آموزان را به یادگیری زبان انگلیسی علاقمند می‌کند. استفاده از تصاویر جالب، تمرین‌های عملی و مکالمه‌ها و تمرین‌های گفتاری و شنیداری از نکات مثبت این کتاب بیان شدند. نکته‌ی مثبت دیگر این کتاب، گنجاندن هر چهار مهارت زبانی است؛ با این حال، به مهارت‌های خوانشی، نوشتاری و هنجارهای فرهنگی توجه کافی نشده است.

با توجه به بررسی جدیدترین مطالعات مربوطه، چنین به نظر می‌رسد که تا کنون تحقیق جامعی بر روی کتاب پراسپکت ۱ صورت نگرفته است تا ابعاد مختلف آن را مانند طرح و قالب، فعالیت‌ها و تمرین‌ها، محتوا، مهارت‌های زبانی، مطالب کمک‌درسی، کتاب راهنمای معلم، موارد واژگانی و دستوری و سبک‌شناسی در مقیاس ملی مورد ارزیابی قرار دهد. لذا، محققان در این مطالعه کوشیدند تا کتاب زبان انگلیسی دوره‌ی اول متوسطه، پراسپکت ۱، را از دیدگاه معلمان ایرانی زبان انگلیسی که در شهرهای مختلف کشور مشغول به تدریس این کتاب هستند مورد ارزیابی قرار دهند و بدین منظور، سوالات پژوهشی زیر مطرح شد.

۲-۳. سوالات پژوهش

- ۱) آیا معلمان زبان انگلیسی دوره‌ی اول متوسطه از طرح و قالب کتاب پراسپکت یک رضایت دارند؟
- ۲) آیا معلمان زبان انگلیسی دوره‌ی اول متوسطه از فعالیت‌ها و تمرین‌های کتاب پراسپکت یک رضایت دارند؟
- ۳) آیا معلمان زبان انگلیسی دوره‌ی اول متوسطه از محتوا و مهارت‌های زبانی کتاب پراسپکت یک رضایت دارند؟

- ۴) آیا معلمان زبان انگلیسی دوره‌ی اول متوسطه از مواد کمک درسی و کتاب راهنمای معلم کتاب پراسپکت یک رضایت دارند؟
- ۵) آیا معلمان زبان انگلیسی دوره‌ی اول متوسطه از موارد واژگانی، موارد دستوری و انواع زبانی کتاب پراسپکت یک رضایت دارند؟
- ۶) آیا معلمان زبان انگلیسی دوره‌ی اول متوسطه از روش تدریس پیشنهادی کتاب پراسپکت یک رضایت دارند؟

۳. روش انجام پژوهش

۳-۱. طرح

هدف از انجام پژوهش حاضر شناسایی نقاط ضعف و قوت کتاب پراسپکت 1 از دیدگاه معلمان زبان انگلیسی دوره‌ی اول متوسطه بود، و بدین منظور از طرح توصیفی استفاده شد. برای گردآوری اطلاعات مورد نیاز این پژوهش از روش ترکیبی که شامل روش کمی (پرسشنامه‌ی در مقیاس لیکرت) و کیفی (مصاحبه‌ی نیمه‌ساختاریافته) می‌باشد استفاده شده و تحلیل داده‌ها با بکارگیری آمار توصیفی (میانگین، انحراف از معیار) و تحلیل محتوا صورت گرفته است.

۳-۲. شرکت کنندگان

۱۸۸ معلم زبان انگلیسی دوره‌ی اول متوسطه از استانهای مختلف همدان، کردستان، کرمانشاه، گلستان، گیلان، تهران و خوزستان در پژوهش حاضر شرکت نمودند. تمامی شرکت کنندگان از طریق روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند و دارای حداقل یک سال سابقه در تدریس کتاب مذکور بودند.

۳-۳. ابزار پژوهش

به منظور جمع‌آوری اطلاعات، از هر دو روش کمی و کیفی، پرسشنامه و مصاحبه‌ی نیمه‌ساختار یافته، استفاده شد.

۳-۳-۱. پرسشنامه

به منظور طراحی پرسشنامه‌ی این پژوهش از چندین پرسشنامه‌ی معتبر که مختص ارزشیابی کتب درسی هستند استفاده شد. از میان این پرسشنامه‌ها، گویه‌هایی که برای ارزشیابی کتاب درسی مورد نظر (پراسپکت یک) مناسب بودند، استخراج شدند. این پرسشنامه‌ها شامل شلدن (۱۹۸۸)، ماکاندان، حاجی محمدی، و نیمچی‌سالم

(۲۰۱۱)، کانینگورث (۱۹۹۵)، میکلی (۲۰۰۵)، لیدز (۲۰۰۵)، و داوود و سلس مورسیا (۱۹۷۹) بودند. بعلاوه، با تکیه بر پیشنهادهای کارشناسان ارزشیابی کتب درسی، تعدادی گویه‌ی جدید نیز طراحی شده و به گویه‌های استخراج شده اضافه شد. در نهایت، نسخه‌ی اولیه‌ی پرسشنامه شامل ۶۵ گویه آماده شد که جنبه‌های مختلفی از کتاب درسی مورد نظر را ارزیابی کند.

پرسشنامه طراحی شده در چندین شهرستان میان مدرسان زبان انگلیسی دوره‌ی اول متوسطه توزیع شد و سپس تحلیل عاملی صورت گرفت. با توجه به نتایج حاصل از تحلیل عاملی، گویه‌هایی که از بارگیری قابل قبولی برخوردار بودند (۶۰ گویه) در پرسشنامه نهایی (ضمیمه ۲) باقی ماندند. با حذف ۵ گویه، نتایج تحلیل عاملی (شاخص کایزمایر = ۰/۸۶) (Keiser-Meyer-Olkin) و آزمون بارتلت (سطح معناداری = ۰/۰۰) (Bartlett's Test of Sphericity) نشان داد که نمونه‌ها از کفایت لازم برخوردار هستند و متغیرهای پنهان (مؤلفه‌ها) بدست آمده مناسب می‌باشند (قسمت نتایج، جدول شماره ۱). همچنین، با توجه به نتایج آلفای کراباخ (آلفا = ۰/۹۶) سطح بسیار مطلوبی از پایایی پرسشنامه‌ی حاضر بدست آمد (قسمت نتایج، جدول شماره ۲).

پرسشنامه‌ی نهایی با ۶۰ گویه (ضمیمه‌ی ۲) و شش مؤلفه‌ی «طرح و قالب» (گویه‌های ۱ تا ۱۱)، «فعالیت‌ها و تمرین‌ها» (گویه‌های ۱۲ تا ۱۸)، «محتوا و مهارت‌های زبانی» (گویه‌های ۱۹ تا ۳۹)، «مواد کمک درسی و کتاب راهنمای معلم» (گویه‌های ۴۰ تا ۴۵)، «موارد گرامری، موارد واژگانی، و انواع زبانی» (گویه‌های ۵۴ تا ۶۰ و ۴۶ تا ۴۹) و «روش تدریس» (گویه‌های ۵۰ تا ۵۳) تدوین شد و بمنظور جمع‌آوری داده‌های کمی مورد استفاده قرار گرفت.

درصد مقادیر ویژه (Eigenvalue) برای شش مؤلفه‌ی پرسشنامه نیز به این شرح است: «طرح و قالب» حدوداً ۱۲٪، «فعالیت‌ها و تمرین‌ها» حدوداً ۱۰٪، «محتوا و مهارت‌های زبانی» حدوداً ۱۰٪، «مواد کمک درسی و کتاب راهنمای معلم» حدوداً ۹٪، «مواد گرامری، موارد واژگانی، و انواع زبانی» حدوداً ۸٪، و «روش تدریس» تقریباً ۸٪ است. به عبارت دیگر، هریک از مؤلفه‌ها به همان مقدار مذکور می‌توانند کل تغییرات در تمامی ۶۰ گویه را پیش‌بینی کنند (ضمیمه‌ی ۵).

۳-۳-۲. مصاحبه

مصاحبه ابزاری است که در گردآوری اطلاعات بیشترین استفاده را دارد (دورنی، ۲۰۰۷). علاوه بر بکارگیری پرسشنامه و بمنظور گردآوری داده‌های کیفی این پژوهش،

تعدادی پرسش طراحی شده (ضمیمه‌ی ۶) و از میان ۱۸۸ معلم زبان انگلیسی دوره‌ی اول متوسطه ۱۴۶ معلم در مصاحبه‌ی نیمه‌ساختاریافته شرکت نموده و به این پرسش‌ها پاسخ دادند.

۳-۴. روند انجام تحقیق

پس از حصول اطمینان درخصوص پایایی و روایی پرسشنامه، محققان آن را در شهرهای مختلف کشور بین معلمان زبان انگلیسی دوره‌ی اول متوسطه توزیع کردند. پیش از توزیع پرسشنامه، هدف از انجام این پروژه‌ی ملی و اهمیت مشارکت معلمان به اختصار برای آنان بیان شد. همچنین، راهنمایی‌های لازم درخصوص چگونگی پاسخ به پرسشنامه ارائه گردید؛ به پاسخ‌دهندگان نیز اطمینان داده شد که اطلاعات آنان به صورت محرمانه حفظ و صرفاً جهت اهداف تحقیقی به کارگرفته خواهد شد.

۳-۵. تحلیل داده‌ها

تحقیق حاضر به روش ترکیبی انجام شده و داده‌های گردآوری شده با بهره‌گیری از روش تلفیقی و ترکیب هردوروش کمی و کیفی صورت گرفت. داده‌های کمی مورد نیاز از طریق توزیع پرسشنامه و داده‌های کیفی بوسیله‌ی انجام مصاحبه‌ی نیمه‌ساختاریافته گردآوری شد و تحلیل داده‌های کمی با بکارگیری آمار توصیفی (میانگین و انحراف معیار) انجام پذیرفت. درخصوص داده‌های کیفی، الگوهای مشترک و پرتکرار مشخص و کدگذاری شده و سپس، کدها عددگذاری شد (دورنی، ۲۰۰۷) و مورد تحلیل فراوانی قرارگرفته و در جداول مربوطه دسته‌بندی شدند.

۴. نتایج و بحث

ارزیابی در شش مولفه‌ی (۱) طرح و قالب، (۲) فعالیت‌ها و تمرین‌ها، (۳) محتوا و مهارت‌های زبانی، (۴) مواد کمک درسی و کتاب راهنمای معلم، (۵) موارد گرامری، موارد واژگانی، و انواع زبانی و (۶) روش تدریس صورت گرفت. نتایج ارزیابی هر مؤلفه، گویه‌های مربوطه، به همراه توضیحات مکفی در جداول زیر ارائه شده است. نتایج تحلیل عاملی جهت بررسی کفایت نمونه و آزمون بارتلت جهت بررسی مناسب بودن مؤلفه‌های استخراج شده در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱- شاخص کی ام او و آزمون بارتلت		
۰/۸۶۳	شاخص کی ام او برای کفایت نمونه	
۵۸۰/۶۴۱۸	خی دو تقریبی	آزمون بارتلت
۱۷۷۰	دی اف	
۰/۰۰	سطح معناداری	

با توجه به نتایج مندرج در جدول ۱، نتایج تحلیل عاملی (شاخص کایزرمایر = ۰/۷۷) نشان داد که فرض «کفایت نمونه» قابل پذیرش است. همچنین، نتایج آزمون بارتلت (سطح معناداری = ۰/۰۰) نشان داد که مؤلفه های استخراج شده در تحلیل عاملی از طریق «تحلیل مولفه اصلی» (Principle Component Analysis) مناسب هستند. برای محاسبه پایایی پرسشنامه کرونباخ آلفا انجام شد که نتایج آن در جدول ۲ گردآوری شده است.

جدول ۲- آزمون روایی آلفای کرانباخ		
آلفای کرانباخ	آلفای کرانباخ بر اساس	تعداد گویه‌ها
	آیتم‌های استاندارد	
۰/۹۶۷	۰/۹۶۷	۶۰

طبق جدول ۲، پایایی پرسشنامه ی به کارگرفته شده در این تحقیق ۰/۹۶ تخمین زده شده است که حاکی از بالابودن میزان پایایی این پرسشنامه است. جهت پاسخ به سؤال اول تحقیق که در خصوص رضایت معلمان زبان انگلیسی دوره اول متوسطه از طرح و قالب کتاب پراسپکت یک مطرح شده است از آمار توصیفی استفاده شد. این مؤلفه با نام «طرح و قالب کتاب» از طریق ۱۱ گویه (۱ تا ۱۱) در پرسشنامه ارزیابی شد که پاسخ‌های مربوطه در جدول ۳ ارائه شده‌اند

جدول ۳- آمار توصیفی برای طرح و قالب

میانگین	مقیاس لیکرت بر اساس درصد					تعداد پاسخ	گویه
	کاملاً موافق	موافق	خنثی	مخالف	کاملاً مخالف		
۳/۱۶	۵/۹	۵۱/۱	۶/۴	۲۷/۷	۸	۱۸۶	۱
۳/۲۴	۷/۴	۴۳/۶	۱۹/۱	۲۲/۹	۵/۹	۱۸۶	۲
۲/۹۸	۶/۹	۲۹/۸	۲۸/۷	۲۱/۳	۱۲/۲	۱۸۶	۳
۳/۲۵	۱۶/۵	۳۵/۶	۱۵/۴	۲۱/۸	۱۰/۱	۱۸۷	۴
۲/۸۲	۶/۹	۲۵/۵	۲۲/۹	۲۸/۲	۱۳/۸	۱۸۳	۵
۲/۹۲	۶/۴	۲۹/۳	۲۶/۱	۲۳/۹	۱۱/۲	۱۸۲	۶
۳/۱۱	۱۰/۱	۳۹/۴	۱۳/۳	۲۴/۵	۹/۶	۱۸۲	۷
۳/۳۴	۱۰/۱	۴۱	۲۸/۷	۱۳/۳	۶/۹	۱۸۸	۸
۲/۹۶	۹	۲۷/۷	۲۷/۱	۱۹/۱	۱۳/۸	۱۸۲	۹
۳/۲۷	۶/۴	۴۴/۷	۲۳/۴	۱۷	۶/۹	۱۸۵	۱۰
۳/۵۸	۱۹/۷	۴۳/۱	۱۶/۵	۱۳/۸	۵/۹	۱۸۶	۱۱
۳/۱۴	میانگین کل						
۰/۲۱	انحراف معیار کل						

طبق جدول ۳، میانگین گویه‌ها بین ۲/۸۲ تا ۳/۵۸ بوده است. به این صورت که گویه‌ی ۵ با میانگین ۲/۸۲ کمترین رقم و گویه‌ی ۱۱ با میانگین ۳/۵۸ بیشترین رقم را داشته است. میانگین کل برابر با ۳/۱۴ و انحراف معیار کل برابر با ۰/۲۱ بوده که نشان می‌دهد معلمان زبان انگلیسی نسبتاً با این مؤلفه موافق نبوده‌اند. به بیان دیگر، مؤلفه‌ی «طرح و قالب» در کتاب پراسپکت یک در جلب رضایت اکثریت معلمان مطلوب واقع نشده است. این مؤلفه شامل ۱۱ گویه بود که نظر معلمان زبان انگلیسی را در موارد زیر مورد ارزیابی قرار می‌داد: طرح و قالب، سازماندهی کتاب، طرح جلد کتاب، تصاویر و اشکال و میزان جذابیت و اثر گذاری آنها، فهرست مطالب، مقدمه، فهرست واژگان و کتب مرجع. طرح و قالب کتاب عمدتاً به ساماندهی آن و ارائه‌ی موارد زبانی اشاره دارد. همانطور که در جدول ۳ مشاهده شد، نتیجه‌ی ارزیابی معلمان از کتاب آشکار ساخت که اکثریت آنان رویکرد مطلوبی در خصوص این ابعاد کتاب نداشته‌اند. سؤال دوم تحقیق به بررسی این موضوع پرداخته که آیا معلمان ایرانی زبان

انگلیسی پایه‌ی اول دوره‌ی متوسطه در خصوص فعالیت‌ها و تمرین‌های کتاب پراسپکت یک رضایت دارند یا خیر. این مؤلفه با نام «فعالیت‌ها و تمرین‌ها» با ۷ گویه در پرسشنامه (۱۲ تا ۱۸) بررسی شده، که پاسخ‌ها در جدول ۴ قابل مشاهده است.

جدول ۴- آمار توصیفی برای فعالیت‌ها و تمرین‌ها

میانگین	مقیاس لیکرت بر اساس درصد					تعداد پاسخ	گویه
	کاملاً موافق	موافق	خنثی	مخالف	کاملاً مخالف		
۲/۸۱	۵/۳	۲۵	۲۴/۵	۳۱/۹	۱۰/۱	۱۸۲	۱۲
۳/۵۰	۱۵/۴	۴۸/۴	۱۲/۲	۱۸/۱	۴/۳	۱۸۵	۱۳
۳/۱۷	۱۲/۸	۳۵/۱	۱۸/۶	۲۳/۴	۸/۵	۱۸۵	۱۴
۲/۸۸	۹/۶	۲۸/۷	۱۴/۴	۳۱/۴	۱۲/۸	۱۸۲	۱۵
۲/۸۹	۱۰/۶	۲۳/۹	۲۱/۸	۳۱/۹	۱۱/۲	۱۸۷	۱۶
۲/۹۰	۸	۳۲/۴	۱۶	۲۷/۱	۱۴/۹	۱۸۵	۱۷
۲/۹۷	۶/۹	۳۱/۴	۲۱/۳	۳۳/۵	۵/۹	۱۸۶	۱۸
۳/۰۱	میانگین کل						
۰/۲۴	انحراف معیار کل						

همانطور که جدول ۴ نشان می‌دهد، محدوده‌ی نمرات میانگین از ۲/۸۱ تا ۳/۵۰ بوده است که گویه‌ی ۱۲ (میانگین = ۲/۸۱) کمترین مقدار و گویه‌ی ۱۳ (میانگین = ۳/۵۰) بیشترین مقدار را به خود اختصاص داده است. میانگین کل این مؤلفه ۳/۰۱ و انحراف معیار کل آن ۰/۲۴ می‌باشد که نشان می‌دهد که معلمان زبان انگلیسی در خصوص فعالیت‌ها و تمرین‌های پراسپکت ارضایت نداشته‌اند.

طبق جدول ۴، نمره‌ی میانگین تمام گویه‌ها ۳/۰۱ بوده است که حاکی از عدم رضایت بخشی فعالیت‌ها و تمرینات کتاب است. این مؤلفه که ۷ گویه را دربر می‌گیرد به دنبال پاسخ معلمان در خصوص کفایت تمرین‌ها ترکیب کارهای فردی، دونفره و گروهی، تقسیم مناسب فعالیت‌ها در کتاب و مرور مطالب، و فراهم نمودن موقعیتی مناسب برای تمرین ایجاد ارتباط‌های اجتماعی و معنادار است.

سؤال سوم تحقیق کتاب پراسپکت یک را از لحاظ محتوا و مهارت‌های زبانی از دیدگاه معلمان ایرانی زبان انگلیسی پایه‌ی اول دوره‌ی متوسطه مورد بررسی قرار داده

است. این مؤلفه تحت عنوان «محتوا و مهارت‌های زبانی» از طریق ۲۱ گویه (۱۹ تا ۳۹) بررسی شده که پاسخ‌های مربوطه در جدول ۵ ارائه شده است.

جدول ۵- آمار توصیفی برای محتوا و مهارت‌های زبانی

میانگین	مقیاس لیکرت بر اساس درصد					تعداد پاسخ	گویه
	کاملاً موافق	موافق	خنثی	مخالف	کاملاً مخالف		
۲/۸۲	۸	۲۶/۶	۲۱/۸	۲۷/۱	۱۶/۵	۱۸۸	۱۹
۲/۶۰	۳/۷	۲۵/۵	۱۹/۷	۲۹/۳	۲۰/۲	۱۸۵	۲۰
۲/۳۴	۳/۲	۱۵/۴	۱۹/۷	۳۴/۶	۲۶/۶	۱۸۷	۲۱
۲/۱۱	۱/۶	۱۱/۷	۱۷/۶	۳۵/۵	۳۴/۶	۱۸۶	۲۲
۲/۴۴	۳/۷	۲۵	۱۴/۹	۲۳/۴	۳۱/۴	۱۸۵	۲۳
۲/۲۵	۳/۷	۱۳/۳	۱۷	۳۴/۶	۳۰/۳	۱۸۶	۲۴
۲/۵۸	۶/۴	۲۰/۷	۲۰/۲	۲۷/۷	۲۳/۴	۱۸۵	۲۵
۲/۸۷	۵/۹	۳۲/۴	۱۶	۳۳	۱۱/۲	۱۸۵	۲۶
۲/۹۵	۵/۹	۳۱/۹	۲۱/۳	۳۰/۳	۸/۵	۱۸۴	۲۷
۳/۲۸	۶/۴	۴۳/۶	۲۳/۴	۲۲/۳	۳/۲	۱۸۶	۲۸
۳/۰۴	۵/۳	۳۵/۱	۲۳/۴	۲۹/۳	۶/۴	۱۸۷	۲۹
۲/۹۷	۵/۳	۳۴/۶	۲۰/۷	۲۸/۲	۸/۵	۱۸۳	۳۰
۲/۷۱	۴/۸	۲۰/۲	۲۸/۷	۳۰/۹	۱۲/۲	۱۸۲	۳۱
۳/۰۲	۶/۹	۳۶/۲	۱۹/۷	۲۱/۸	۱۳/۳	۱۸۴	۳۲
۲/۷۱	۸	۲۳/۴	۲۰/۲	۲۸/۲	۱۸/۶	۱۸۵	۳۳
۳/۰۴	۷/۴	۳۷/۲	۱۶/۵	۲۶/۶	۱۰/۶	۱۸۵	۳۴
۲/۸۳	۳/۷	۳۳	۱۸/۶	۳۰/۹	۱۳/۳	۱۸۷	۳۵
۲/۷۳	۵/۹	۲۲/۹	۲۳/۴	۳۴	۱۳/۸	۱۸۸	۳۶
۲/۸۹	۶/۴	۳۶/۲	۱۸/۱	۲۱/۳	۱۵/۴	۱۸۳	۳۷
۲/۹۲	۶/۴	۲۹/۳	۲۶/۱	۲۶/۶	۱۰/۱	۱۸۵	۳۸
۲/۸۴	۵/۳	۳۲/۴	۱۷/۶	۲۹/۳	۱۴/۹	۱۸۷	۳۹
۲/۷۵							میانگین کل
۰/۲۸							انحراف معیار کل

بر اساس نتایج حاصله از جدول ۵، میانگین گویه‌ها بین ۲/۱۱ تا ۳/۲۸ بوده است، بدین ترتیب که گویه ی ۲۲ با میانگین ۱۱/۲ کمترین مقدار و گویه ی ۲۸ با میانگین ۲۸/۲۸ بیشترین مقدار داشته است. میانگین کلی این مؤلفه ۲/۷۵ و انحراف معیار آن ۰/۲۸

بوده که نشان می‌دهد معلمان ایرانی زبان انگلیسی درخصوص محتوا و مهارت‌های زبانی پراسپکت ۱ رویکرده مطلوبی نداشته‌اند. ۲۱ گویه‌ی گنجانده شده در این بخش مواردی از قبیل تنوع محتوا، مقوله‌ی فرهنگ ایران و تفاوت آن با فرهنگ‌های دیگر کشورها، ایجاد تفکر انتقادی، توازن در تمرین چهار مهارت زبانی، و مکالمات واقعی را شامل می‌شود.

سؤال چهارم تحقیق به رضایت بخش بودن مواد کمک‌درسی و کتاب راهنمای معلم پراسپکت ۱ از دیدگاه معلمان زبان انگلیسی پایه‌ی اول دوره‌ی متوسطه پرداخته است. این مؤلفه تحت عنوان «مواد کمک‌درسی و کتاب راهنمای معلم» از طریق ۶ گویه در پرسشنامه (۴۰ تا ۴۵) اندازه‌گیری شد که پاسخ‌های مربوطه در جدول ۶ ارائه شده است.

جدول ۶- آمار توصیفی برای مواد کمک‌درسی و کتاب راهنمای معلم

میانگین	مقیاس لیکرت بر اساس درصد					تعداد پاسخ	گویه
	کاملاً موافق	موافق	خنثی	مخالف	کاملاً مخالف		
۳/۱۳	۱۱/۷	۳۱/۹	۲۳/۹	۲۳/۴	۸	۱۸۶	۴۰
۲/۹۶	۸	۲۹/۳	۲۸/۷	۱۹/۱	۱۱/۷	۱۸۲	۴۱
۲/۹۴	۶/۴	۳۱/۴	۲۵/۵	۲۵	۹/۶	۱۸۴	۴۲
۳/۱	۴/۸	۳۹/۹	۲۲/۳	۲۰/۲	۱۰/۱	۱۸۳	۴۳
۳/۰۷	۷/۴	۳۶/۲	۱۹/۷	۲۷/۷	۷/۴	۱۸۵	۴۴
۳/۰۵	۹/۶	۳۴	۲۰/۷	۲۲/۳	۱۲/۸	۱۸۷	۴۵
۳/۰۴							میانگین کل
۰/۰۷							انحراف معیار کل

با توجه به داده‌های موجود در جدول ۶، میانگین گویه‌ها بین ۲/۹۴ تا ۳/۱۳ بوده است، بدین صورت که گویه‌ی ۴۰ با میانگین ۳/۱۳ بیشترین مقدار و گویه‌ی ۴۲ با میانگین ۲/۹۴ کمترین مقدار را به خود اختصاص داده است. میانگین کل این مؤلفه ۳/۰۴ و انحراف معیار کل آن ۰/۰۷ است، که نشان می‌دهد معلمان ایرانی آموزش زبان انگلیسی غالباً دیدگاهی خنثی در رابطه با مواد کمک‌درسی و کتاب راهنمای معلم پراسپکت یک داشته‌اند. به بیان دیگر، اگرچه کتاب پراسپکت ۱ از لحاظ مواد کمک‌درسی دارای تنوع می‌باشد، اما در جلب رضایت معلمان درخصوص مؤلفه‌ی «مواد کمک‌درسی و کتاب راهنمای معلم» نا موفق بوده است.

این مؤلفه شامل ۶ گویه بود که دیدگاه معلمان را در خصوص عوامل ذیل مورد بررسی قرار می داد: کارآمدی کتاب راهنمای معلم، به روز بودن روش های آموزشی توصیه شده در کتاب راهنمای معلم، تکنیک های فعال سازی دانش زمینه ی زبان آموزان، راهنمای قابل استفاده، تمرینات کتاب کار، و ابزار های کمک آموزشی. سؤال پنجم پژوهش میزان رضایت معلمان زبان انگلیسی پایه ی اول دوره ی متوسطه را در خصوص موارد واژگانی، موارد دستوری و انواع زبانی در پراسپکت ۱ مورد بررسی قرار داده است. این مؤلفه تحت عنوان " موارد واژگانی، موارد دستوری و انواع زبانی" از طریق ۱۱ گویه (۴۶ تا ۴۹ و ۵۴ تا ۶۰) اندازه گیری شد که نتایج آن در جدول ۷ قابل مشاهده است.

جدول ۷- آمار توصیفی برای موارد واژگانی، موارد دستوری و انواع زبانی

میانگین	مقیاس لیکرت بر اساس درصد					تعداد پاسخ	گویه
	کاملاً موافق	موافق	خنثی	مخالف	کاملاً مخالف		
۳/۰۹	۶/۴	۳۶/۷	۲۴/۵	۲۵/۵	۵/۹	۱۸۶	۴۶
۳/۰۳	۹/۶	۳۳/۵	۱۴/۴	۳۳	۸/۵	۱۸۶	۴۷
۳/۰۷	۱۰/۱	۳۱/۹	۲۱/۳	۲۶/۱	۹/۶	۱۸۶	۴۸
۲/۹۳	۹/۰	۳۲/۴	۱۹/۷	۱۹/۷	۱۹/۱	۱۸۸	۴۹
۳/۲۰	۹/۶	۴۲	۱۶/۵	۲۳/۴	۸	۱۸۷	۵۴
۳/۰۲	۴/۸	۳۶/۷	۲۰/۷	۳۰/۳	۶/۹	۱۸۷	۵۵
۳/۲۷	۸/۵	۴۳/۶	۱۸/۶	۲۰/۲	۶/۹	۱۸۴	۵۶
۲/۸۸	۵/۹	۳۲/۴	۱۸/۶	۲۹/۸	۱۳/۳	۱۸۸	۵۷
۲/۹۳	۴/۳	۳۴/۶	۲۳/۴	۲۵	۱۲/۸	۱۸۸	۵۸
۲/۸۸	۴/۳	۳۴	۱۹/۱	۳۰/۹	۱۱/۷	۱۸۸	۵۹
۲/۷۲	۳/۲	۲۴/۵	۲۹/۳	۲۷/۱	۱۶	۱۸۸	۶۰
۲/۹۷	میانگین کل						
۰/۱۵	انحراف معیار کل						

مطابق نتایج جدول ۷، نمرات میانگین از ۲/۷۲ تا ۳/۲۷ متغیر بوده است. این درحالی است که گویه ی ۵۶ که در رابطه با توزیع واژگان از سطح آسان به دشوار در هرفصل بوده (میانگین = ۳/۲۷) بیشترین مقدار و گویه ی ۶۰ که به ارائه ی نکات

دستوری در بافت زبانی واقعی و جالب اشاره دارد (میانگین = ۲/۷۲) کم‌ترین مقدار را داشته‌اند. میانگین کل این مؤلفه برابر با ۲/۹۷ و انحراف معیار کل آن برابر با ۰/۱۵ بوده است، که نشان می‌دهد معلمان ایرانی زبان انگلیسی رویکرد بی‌طرفانه‌ای در خصوص موارد واژگانی، موارد دستوری و انواع زبانی در کتاب پراسپکت ۱ دارند. با توجه به نتایج حاصله در خصوص این مؤلفه می‌توان دریافت که ظاهراً اکثر شرکت‌کنندگان در این تحقیق از عملکرد کتاب در خصوص موارد واژگانی، نکات گرامری و انواع زبانی راضی نبوده‌اند.

این مؤلفه شامل ۱۱ گویه بود که دیدگاه معلمان را درباره‌ی موارد زیر مورد ارزیابی قرار می‌داد: کاربردهای زبانی موجود در کتاب، میزان واقعی بودن زبان کتاب، میزان تطابق زبان کتاب با سطح توانش زبانی زبان‌آموزان، وجود گستره‌ای از گویش‌ها و واژگان در کتاب، تناسب حجم واژگان ارائه شده در کتاب با سطح دانش‌آموزان، تکرار و مرور واژگان در سراسر کتاب، توزیع واژگان از سطح آسان به دشوار، توضیح و ارائه‌ی صریح قواعد زبانی، میزان کاربردی بودن قواعد زبانی در مکالمات روزمره، ارائه‌ی قواعد زبانی متناسب با نیاز دانش‌آموزان، و ارائه‌ی نکات دستوری در بافت زبانی جالب و واقعی.

آخرین سؤال تحقیق به بررسی میزان رضایت معلمان ایرانی زبان انگلیسی پایه‌ی اول دوره‌ی متوسطه در خصوص روش تدریس کتاب پراسپکت ۱ پرداخته است. این مؤلفه با عنوان «روش تدریس» از طریق ۴ گویه در پرسشنامه (۵۰ تا ۵۳) اندازه‌گیری شد که تحلیل پاسخ‌های داده شده به این بخش در جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۸- آمار توصیفی برای متدولوژی

میانگین	مقیاس لیکرت بر اساس درصد					تعداد پاسخ	گویه	
	کاملاً موافق	موافق	خنثی	مخالف	کاملاً مخالف			
۲/۹۴	۷/۴	۳۳	۱۹/۷	۲۵/۵	۱۱/۷	۱۸۳	۵۰	
۳/۰۱	۶/۹	۳۵/۶	۲۱/۳	۲۲/۹	۱۲/۸	۱۸۷	۵۱	
۳/۰۷	۷/۴	۳۱/۷	۲۴/۵	۱۸/۱	۱۲/۲	۱۸۶	۵۲	
۲/۹۳	۹	۳۲/۴	۱۹/۷	۱۹/۷	۱۹/۱	۱۸۸	۵۳	
۲/۹۸							میانگین کل	
۰/۱۵							انحراف معیار کل	

همانطور که در جدول ۸ مشاهده می شود، محدوده‌ی نمرات میانگین از ۲/۹۳ تا ۳/۰۷ در نوسان بوده است. کمترین مقدار مربوط به گویه‌ی ۵۳ می باشد که به بررسی طراحی فعالیت های کتاب و امکان پذیرش مسئولیت زبان آموزان در رابطه با بخشی از یادگیری خود می پردازد. بیشترین مقدار میانگین نیز به گویه‌ی ۵۲ با میانگین ۳/۰۷ اختصاص یافته که در رابطه با انطباق کتاب با سبک های متنوع یادگیری زبان آموزان است. همچنین، میانگین کل و انحراف معیار کل به ترتیب برابر با ۲/۹۸ و ۰/۱۵ است، که نشان می‌دهد معلمان ایرانی زبان انگلیسی نظر مطلوبی نسبت به روش تدریس پراسپکت یک ندارند و این مؤلفه نیز نتوانسته است به نحو رضایت بخشی عمل کند..

به منظور دستیابی به درک بهتر و عمیق تری از ارزیابی کلی معلمان از ابعاد مختلف کتاب پراسپکت ۱، میانگین و انحراف معیار تمامی زیرشاخه‌ها محاسبه شد که نتایج آن در جدول ۹ زیر قابل مشاهده است.

جدول ۹- آمار توصیفی برای تمامی مؤلفه‌ها

مؤلفه	میانگین	انحراف معیار
(الف) طرح و قالب	۳/۱۴	۰/۲۱
(ب) فعالیت‌ها و تمرین‌ها	۳/۰۱	۰/۲۴
(ج) محتوا و مهارت‌های زبانی	۲/۷۵	۰/۲۸
(د) مواد کمک درسی و کتاب راهنمای معلم	۳/۰۴	۰/۰۷
(ه) موارد گرامری، موارد واژگانی، و انواع زبانی	۲/۹۷	۰/۱۵
(و) روش تدریس	۲/۹۸	۰/۱۵
کل	۲/۹۸	۰/۱۸

همانطور که نتایج جدول ۹ نشان می‌دهد، محدوده‌ی نمرات میانگین برای تمامی مؤلفه‌ها بین ۲/۷۵ تا ۳/۱۴ است. «طرح و قالب ظاهری» با میانگین ۳/۱۴ دارای بیشترین مقدار و «محتوا و مهارت‌های زبانی» با میانگین ۲/۷۵ دارای کمترین مقدار بودند. همچنین، سه مؤلفه‌ی (ب) فعالیت‌ها و تمرین‌ها، (د) مواد کمک درسی و کتاب راهنمای معلم و (ه) موارد گرامری، موارد واژگانی، و انواع زبانی دارای نمره‌ی میانگین نسبتاً مشابهی بودند (به ترتیب ۳/۰۱، ۳/۰۴ و ۲/۹۷). میانگین کل برای تمامی مؤلفه‌ها برابر با ۲/۹۸ بود که نشان می‌دهد با توجه مؤلفه‌های مذکور کتاب پراسپکت ۱ بطور کلی نتوانسته است رضایت معلمان ایرانی آموزش زبان انگلیسی را جلب کند.

از مجموع ۱۸۸ شرکت‌کننده، ۱۴۶ نفر از معلمان در مصاحبه نیمه ساختاریافته مشارکت کردند و الگوهای مشترک و پرتکرار در پاسخ‌های این معلمان شناسایی و رمزگذاری شد. سپس، این کدها مورد تحلیل فراوانی قرار گرفت. نتایج تحلیل این بخش از پژوهش به ترتیب پرسش‌های مصاحبه به شرح زیر است.

پرسش اول مصاحبه به بررسی این مسئله پرداخته است که با توجه به مقدمه‌ی ابتدای کتاب، آیا این مجموعه در نیل به اهداف از پیش تعیین‌شده‌ی خود موفق بوده است یا خیر. نتایج تحلیل پاسخ‌های معلمان به این پرسش در جدول ذیل نشان داده شده است.

جدول ۱۰- پرتکرارترین پاسخ‌های معلمان زبان انگلیسی به سوال اول مصاحبه

پاسخ	درصد
هیچ هدفی را نمی توان یافت.	٪۱۸
اهداف کتاب به اندازه کافی واضح نیست.	٪۵۸
نه، موفق نیست.	٪۱۵
تا حدی موفق است.	٪۹

با توجه به جدول ۱۰، بیشتر معلمان بر این باور بودند که اهداف کتاب به اندازه کافی واضح نیست و تعداد کمی از آنان کتاب حاضر را در دستیابی به اهداف از پیش تعیین‌شده‌ی خود موفق دانسته‌اند. نتایج حاصل از این بخش از مصاحبه با نتایج حاصل از پرسشنامه نیز در یک راستا است.

کتب درسی، تنها به منزله‌ی ابزار روزمره‌ی زبانی در دست معلمان نیستند، بلکه تضمینی برای تحقق اهداف تعیین شده در محیط آموزشی‌اند (تاملینسون، ۲۰۰۳)، و یکی از معیارهای بررسی و ارزیابی کتب درسی وجود تناسب و سازگاری اهداف آموزشی با برنامه‌های درسی می‌باشد (کانینگورث، ۱۹۹۵). از اینرو میتوان چنین نتیجه گرفت که هم تهیه کتب درسی که به صرف هزینه و زمان، و نیروی متخصص نیاز دارد حائز اهمیت است، و هم تحقق اهداف آموزشی، و این دو مقوله‌ی تفکیک‌ناپذیر هستند.

این در حالیست که با توجه به نتایج بدست آمده در این پژوهش، کتاب پراسپکت یک در نیل به اهداف از پیش تعیین شده خود که همان بهبود توانایی ارتباطی با بهره‌گیری

از مهارتهای چهار گانه ی زبانیست ناموفق بوده است. از جمله دلایل عدم موفقیت پراسپکت در نیل به اهداف از پیش تعیین شده اش میتوان به عدم هماهنگی سطح دانش دانش آموزان با سطح کتاب درسی، عدم تخصیص زمان کافی برای تدریس کتاب، و تعداد زیاد دانش آموزان و عدم توجه لازم به دانش آموزان به صورت فردی میباشد (خوانسیر و محمدی فرد، ۲۰۱۵).

پرسش دوم مصاحبه بدین صورت است که با در نظر گرفتن ملاحظات نظام آموزشی کشور، آیا مجموعه حاضر از دیدگاه معلمان در مقایسه با دیگر منابع موجود آموزش زبان مناسب تر است یا خیر. نتایج تحلیل پاسخ ها به این پرسش در جدول ۱۱ ارائه شده است.

جدول ۱۱- پرتکرارترین پاسخهای معلمان زبان انگلیسی به سوال دوم مصاحبه

پاسخ	درصد
بله، برای اهداف ملی، مناسب است.	۲۴٪
بله، نسبت به سایر مواد درسی آموزش زبان، به خصوص برای شرایط مقطع متوسطه ایران، مناسب تر است.	۴۸٪
بله، مناسب تر است. اما تلاش های مطلوبتری می توانست صورت گیرد.	۲۸٪

همانطور که جدول ۱۱ نشان می دهد، بیشتر معلمان معتقدند که این مجموعه نسبت به سایر مواد درسی آموزش زبان برای مقطع متوسطه مناسب تر است زیرا عمدتاً بر ارزش های اجتماعی ایران تأکید دارد. اگرچه که، به گفته ی برخی از آنها، با توجه به ملاحظات نظام آموزشی کشور تلاش های بیشتر و مطلوب تری در جهت ارتقای این کتاب میتوانست صورت گیرد.

مehفود و بهانه گون کار (۲۰۱۳) بر این باورند که معلمان در موفقیت پیاده سازی تغییرات آموزشی خصوصاً کتب درسی نقش کلیدی ایفا می کنند، لذا ابزار نیل به این هدف دیدگاه موافق معلمان نسبت به کتابهای تازه تدوین شده ی سیستم آموزشی می باشد. با توجه به اینکه اکثر معلمان شرکت کننده در این پژوهش (۴۸٪) کتاب پراسپکت یک را در مقایسه با دیگر کتب آموزش زبان مناسب تر می دانند، میتوان چنین نتیجه گرفت که نظام آموزشی کشور در جایگزینی کتب آموزش زبان پیشین با این مجموعه تا حدودی موفق بوده است. اگرچه ۲۸٪ معلمان تلاشهای مطلوب تری را برای دستیابی هر چه بیشتر به این موفقیت ملزوم دانسته اند.

شرایبان، خیر آبادی، علوی مقدم، انعانی سراب، فروزنده شهرکی و قریانی، (۲۰۱۳) معتقدند که کتب پیشین توجه کمتری به مهارت های شنیداری، گفتاری، خوانشی و نوشتاری داشته و دانش آموزان قادر به استفاده از زبان در محیط های واقعی نبودند، در حالیکه کتاب پراسپکت یک به این مهارت های زبانی توجه نسبتاً خاصی دارد که خود منجر به افزایش توانایی دانش آموزان در استفاده از زبان در موقعیت های واقعی میشود.

پرسش سوم مصاحبه دیدگاه معلمان را از لحاظ اثر گذاری مثبت این مجموعه بر روی آموزش و تقویت چهار مهارت زبانی مورد بررسی قرار داده است. پاسخ های معلمان به این پرسش مورد تحلیل قرار گرفته و در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول ۱۲- پرتکرارترین پاسخ های معلمان زبان انگلیسی به سوال سوم مصاحبه

پاسخ	درصد
بله، چنین است.	۱۶٪
بله، این چنین است. اما خواندن و نوشتن نیازمند توجه بیشتری هستند.	۲۷٪
بله، اثرات مثبتی دارد اما کافی نیست.	۳۳٪
شرایط واقعی برای توسعه ی مهارت صحبت کردن مورد نیاز است.	۱۵٪
توجه جدی به مهارت گوش کردن مورد نیاز است.	۹٪

همانطور که در جدول ۱۲ مشاهده می شود، اکثر معلمان (۳۳٪) معتقد بودند که این مجموعه می تواند اثرات مثبتی روی آموزش و تقویت چهار مهارت زبانی اعمال می کند، اگرچه این اثر گذاری از دید آنان کافی نبوده و کمتر از سطح توقع معلمان است. علاوه بر این، با توجه به دیدگاه معلمان نسبت به این کتاب، به مهارت ها بطور مساوی توجه نشده است و برخی از این مهارت ها (خصوصاً مهارت خوانشی و نوشتاری) نیازمند توجه بیشتری هستند.

کتاب پراسپکت یک در خصوص توجه به مهارت های چهارگانه ی زبانی تا حدودی مورد تأیید معلمان بوده است، اما همانطور که اشاره شد تمامی مهارت ها به طور مساوی و مطلوب مورد توجه قرار ننگرفته اند. این نتایج با نتیجه گیری تحقیقی که توسط احمدی و درخشان (۲۰۱۰) انجام شد در یک راستاست. آنان نیز طی بررسی خود روی این کتاب به این نتیجه رسیدند که معلمان در خصوص تمرکز کتاب بر

مهارت‌های زبانی خصوصاً مهارت گفتاری و شنیداری نسبت به کتابهای پیشین تا حدودی رضایت دارند. بعلاوه، در این پژوهش نیز عدم توجه کافی به مهارت‌های خوانشی و نوشتاری از نواقص کتاب پراسپکت یک در نظر گرفته شده بود. پرسش چهارم مصاحبه این چنین مطرح شده است که آیا از دید معلمان پژوهش این مجموعه محتوا و پوشش مناسبی از لحاظ فرهنگ و تقویت توانش بینا فرهنگی دارد یا خیر. پاسخ‌های مربوط به این بخش در جدول ۱۳ ارائه شده است.

پاسخ	درصد
قطعاً خیر. حتی فرهنگ ایرانی نیز به خوبی ارائه نشده است.	٪۲۴
خیر. هیچ محتوای بینا فرهنگی وجود ندارد.	٪۴۷
خیر. محتوای فرهنگی تنها به فرهنگ ایرانی محدود می‌شود.	٪۲۹

طبق نتایج جدول ۱۳، بیشتر معلمان بر این باورند که کتاب پراسپکت یک در این زمینه بسیار ضعیف بوده و هیچگونه تلاشی در جهت تقویت محتوای فرهنگی و توانش بینا فرهنگی نکرده است. علاوه بر این، طبق گفته‌ی برخی از معلمان، حتی فرهنگ ایرانی نیز به نحو مناسبی ارائه نشده است و هیچ اثری از سایر فرهنگ‌ها نیز در کتاب مشاهده نمی‌شود. روی هم رفته، معلمان حاضر در پژوهش در خصوص پوشش بعد فرهنگی و بینا فرهنگی و تقویت این مفاهیم حائز اهمیت در کتاب پراسپکت یک رضایت نداشتند.

میسون (۲۰۱۰) معتقد است که چنانچه توانش بینا فرهنگی در فرد تقویت شود، فرد قادر خواهد بود که وقایع اطراف را از نقطه نظر دیگران ببیند، بعلاوه، زمینه‌ی لازم برای انتقال دیدگاه دیگران به فرهنگ خود و انتقال فرهنگ خود به دیگران نیز مهیا میشود. وجود این توانایی در محیط‌های آموزشی جزء نیازهای اصلیت که بایستی تا حد ممکن بدان پرداخته شود، و بی شک یکی از ابزارهای کلیدی در نیل به این هدف کتاب‌های درسی هستند. بایرام (۱۹۹۷، ذکر شده در تاملینسون، ۲۰۱۲) بر این باور است که باید به تعامل با دیگران نگرشی مثبت داشت، و در این خصوص دو جنبه را مورد توجه قرار میدهد: ۱، شناخت جوامع و آگاهی از فرهنگ آنها در کشور خود و دیگر کشورها و ۲، دانش لازم برای برقراری تعامل. در نتیجه، عدم آگاهی از

دیگر فرهنگها میتواند منجر به عدم آمادگی برای موقعیت های آینده دانش آموزان در محیط های واقعی باشد. یکی از دلایل عدم توجه به این مقوله در کتاب پراسپکت یک میتواند این باشد که کتاب در داخل کشور و تنها با تکیه بر فرهنگ داخلی تهیه و تدوین شده است.

در پرسش پنجم مصاحبه از معلمان درخواست شد که ارزیابی کلی خود را از این مجموعه بیان کنند. پاسخ های معلمان به پرسش نهایی مصاحبه به شرح ذیل در جدول ۱۴ قابل مشاهده است.

جدول ۱۴- پرتکرارترین پاسخ های معلمان زبان انگلیسی به سوال پنجم مصاحبه

پاسخ	درصد
این کتاب یک گام روبه جلو است اما گام محکمی نیست.	٪۱۷
این یک تلاش خوب است. با این حال، «فرهنگ در آن سلاخی شده است».	٪۳۲
مشکلات عمده ای در خصوص تناسب و انسجام متدلوژی کتاب وجود دارد.	٪۱۱
این کتاب به صورت سطحی و ضعیفی تهیه و تدوین شده است.	٪۲۳
در فعالیت های این کتاب، شرایط های واقعی کم است.	٪۱۷

همانطور که جدول ۱۴ نشان می دهد، معلمان نواقص زیادی را در تألیف این کتاب برشمرده اند که در این میان عدم توجه جدی به مقوله ی فرهنگ بالاترین میزان را به خود اختصاص داده است. با وجود اظهار معلمان در خصوص بهبود کتاب حاضر نسبت به کتب پیشین در پرسش دوم مصاحبه، آنان معتقدند که عملکرد کتاب موردنظر در زمینه فرهنگ، ضعیف است. «تهیه و تدوین ضعیف و سطحی»، «گامی رو به جلو اما نامطمئن» و «کمبود شرایط واقعی»، «عدم انسجام و تناسب در روش تدریس»، به ترتیب فراوانی از دیگر نواقص کتاب و انتقادهای مربوط به آن است.

پژوهش های دیگری در خصوص بررسی دیدگاه معلمان نسبت به مجموعه پراسپکت انجام شده و نتایج بدست آمده تا حدودی مشابه با این پژوهش است. از جمله می توان به خوانسیر و محمدی فر (۲۰۱۵) اشاره کرد که معتقدند محتوای کتاب با در نظر گرفتن کتب قبلی آموزشی فراتر از سطح دانش دانش آموزان است. چنین به نظر می رسد که نویسندگان کتاب پراسپکت یک تلاش کرده اند که جنبه های اجتماعی فرهنگی و روشهای ارتباطی را در محیط ایرانی اما به زبان انگلیسی برای دانش آموزان

مطرح کنند و فرهنگ زبان انگلیسی را از خود زبان انگلیسی جدا نموده اند در حالیکه زبان هر کشور وسیله ی انتقال فرهنگ آن کشور است.

۵. نتیجه گیری

به منظور بررسی محتوا و ساختار کلی کتاب پراسپکت یک، کتاب زبان انگلیسی پایه اول دوره اول متوسطه، و حصول اطمینان از برخورداری کیفیت لازم، این کتاب طی پژوهشی ملی از جنبه های مختلف از جمله (الف) طرح و قالب ظاهری، (ب) فعالیت ها و تمرین ها، (ج) محتوا و مهارت های زبانی، (د) مواد کمک درسی و کتاب راهنمای معلم، (ه) موارد واژگانی، موارد دستوری و انواع زبانی و (و) متدلوزی مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفت.

نتایج حاصله نمایانگر برخی معایب و مزایای استفاده از این کتاب در سیستم آموزشی کشور است. با توجه به نتایج بدست آمده، کتاب پراسپکت یک در جلب رضایت معلمان نا موفق بوده است. چنین به نظر می آید که آنان در خصوص این کتاب بطورکلی رویکردی منفی داشته و مواردی از قبیل فرهنگ، طرح، زبان، تمرینها و فعالیت ها، و عدم تعادل در ارائه ی هر چهار مهارت زبانی نا موفق بوده است. آنان همچنین در خصوص کتاب راهنمای معلم اظهار نارضایتی کرده و معتقدند که کتاب راهنما در رسیدن به اهداف آموزشی ناموفق عمل کرده است. نتایج مصاحبه با معلمان نیز با پاسخ های داده شده به سؤالات پرسشنامه در یک راستا قرار داشت و حاکی از آن بود که اگرچه این کتاب گامی رو به جلو تلقی می شود، اما بطور کلی در بسیاری از زمینه ها عملکرد ضعیفی داشته است. ارائه ی تصویری ضعیف از هنجارهای درون-فرهنگی و نبود اثری از سایر فرهنگها بالاخص فرهنگ زبان خارجی، یکی از نقاط ضعف اصلی این کتاب است.

می توان چنین ادعا کرد که کتاب پراسپکت یک، در مقایسه با کتاب های آموزش زبان پیشین، گام بزرگی برداشته، اما در جلب رضایت معلمان دوره ی اول متوسطه تقریباً نا موفق بوده است. لذا به نویسندگان و تدوین گران کتب آموزش زبان انگلیسی توصیه می شود که توجه بیشتر، اقدامات جدی تر و اصلاحات تخصصی تری را در خصوص چنین نکات حائزاهمیتی مبذول دارند و در دریافت بازخورد ها دقت بیشتری به عمل آورند. علاوه بر این، مطالعات گسترده ی بیشتری در این زمینه نیاز

است تا بتوان به درک کامل‌تر و وسیع‌تری از کارایی این کتاب در شرایط مختلف دست یافت.

کتاب‌نامه

- Ahmadi, A., & Derakhshan, A. (2014). «The strengths and weaknesses of the Iranian junior high school English textbook “Prospect 1” from teachers’ perceptions». *International Journal of Language Learning and Applied Linguistics World*, 7(4).
- Allwright, R. L. (1981). «What do we want teaching materials for?». *ELT journal*, 36(1), 5-18
- Bemani, M., & Jahangard, A. (2014). « Attitude analysis of teachers: the case of Iranian newly development EFL textbook for junior high schools». *International Journal of Language Learning and Applied Linguistics World*, 7(1).
- Byrd, P. (2001). «Textbooks: Evaluation for selection and analysis for implementation». *Teaching English as a second or foreign language*, 3, 415-427.
- Cunningsworth, A. (1995). *Choosing your Coursebook: Choosing your Coursebook*. Macmillan Heinemann.
- Daoud, A.-M., and Celce-Murcia, M. (1979). Selecting and evaluating a textbook. In M. Celce-Murcia and I., McIntosh, eds. *Teaching English as a Second or Foreign Language* (pp.302- 307). New York: Newbury House.
- De Lima Botelho, M. D. R. (2003). *Multiple intelligences theory in English language teaching an analysis of current textbooks, materials and teachers’ perceptions* (Doctoral dissertation, Ohio University).
- Dörnyei, Z. (2007). *Research methods in applied linguistics: Quantitative, qualitative, and mixed methodologies*. Oxford: Oxford University Press.
- Gardner, H. (1993). *Multiple intelligences: The theory in practice*. Basic books.
- Itakura, H., & Tsui, A. B. (2011). «Evaluation in academic discourse: Managing criticism in Japanese and English book reviews». *Journal of Pragmatics*, 43(5), 1366-1379.
- Janfeshan, K., & Nosrati, M. (2014). «A quick look to English language training in Iranian guidance schools through “Prospect” method and CLT with a book

- analytic approach». *International Journal of Economy, Management, and Social Sciences*, 3(1), 100-106.
- Khansir, A. & Mohammadifard, E. (2015). «An evaluation of Prospect book (Prospect 1)». *Theory and Practice in Language Studies*, 5, (3), 485-492.
- Kia-Ahmadi, E., & Arabmofrad, A. (2015). «An evaluation study on the 1st-Grade junior high schools' English textbook in the light of Multiple Intelligence Theory». *World Journal of English Language*, 5(1).
- Littlejohn, A. (1998). «The analysis of language teaching materials: Inside the Trojan Horse». *Materials development in language teaching*, 190-216.
- Litz, D. R. (2005). «Textbook evaluation and ELT management: A South Korean case study». *Asian EFL journal*, 48, 1-53.
- Mahfoodh, M. I. H. A., & Bhanegaonkar, S. G. (2013). «New Approach for Evaluating EFLM (An Eclectic Developed Checklist)». *International Journal of Scientific and Research Publications*, 3(10).
- Mason, J. (2010). The effects of different types of materials on the intercultural competence of Tunisian university students. In B. Tomlinson & H. Masuhara (Eds.), *Research for Materials Development in Language Learning: Evidence for Best Practice* (pp. 67-82). Bloomsbury Publishing.
- McDonough, J. & C. Shaw, (2003). *Materials and methods in ELT: A teacher's guide*. Blackwell Publishing.
- McGrath, I. (2002). *Materials evaluation and design for language teaching*. Edinburgh University Press.
- Miekley, J. (2005). «ESL textbook evaluation checklist». *The Reading Matrix*, 5(2).
- Mukundan, J., Nimehchisalem, V., & Hajimohammadi, R. (2011). «Developing an English language textbook evaluation checklist: A focus group study». *International Journal of Humanities and Social Science*, 1(12), 100-105.
- Nikou, F. R., & Soleimani, F. (2012). «The manifestation of culture in Iranian and Turkish high school English textbooks». *Academic Research International*, 2(3), 646-656.
- Otlowski, M. (2003). «Ethnic diversity and gender bias in EFL textbooks». *Asian EFL Journal*, 5(2), 1-15.

- Pishghadam, R., & Naji Meidani, E. (2012). «Applied ELT as a panacea for linguistic imperialism». *Iranian EFL Journal*, 8.
- Razmjoo, S. A. (2007). «High schools or private institutes' textbooks? Which fulfill communicative language teaching principles in the Iranian context». *Asian EFL Journal*, 9(4), 126-140.
- Richards, J. C. (2001). *The role of textbooks in a language program*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Sharabian, S., Kheierabadi, R., Alavi Moghaddam, S. B., Anani Sarab, M. R., Forouzandeh Shahraki, E., & Ghorbani, N. (2013). *English for schools: Prospect 1*. Tehran: Iran's School Book Publishers.
- Sheldon, L. E. (1988). «Evaluating ELT textbooks and materials». *ELT journal*, 42(4), 237-246.
- Tomlinson, B. (2012). «Materials development for language learning and teaching». *Language Teaching*, 45(2), 143-179.
- Tomlinson, B. (Ed.). (2003). *Developing materials for language teaching*. A&C Black.
- Tucker, C. A. (1975). «Evaluating beginning textbooks». *English Teaching Forum*, 13(3), pp. 355-361.
- Ur, P. (1996). *A course in language teaching: practice and theory*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Williams, D. (1983). «Developing criteria for textbook evaluation». *ELT journal*, 37(3), 251-255.